

MUSEUMS

poster

NR. 1 / JANUAR 2004
POST & TELE MUSEUM

ONLINE

- 150 år på nettet

Af Jan Hybertz Gøricke

Går du rundt i troen på, at muse-skader, kærlighed online, kommunikations-stress, investeringsrus og chat alene er kendetegnende for nutidens digitale samfund?

Så giver Post & Tele Museums nye særudstilling, „ONLINE – 150 år på nettet“, dig chancen for at stifte nærmere bekendtskab med bl.a. disse fænomener, dengang de *virkelig* var nye: Da den elektriske telegrafi tog verden i sin favn. For Danmarks vedkommende begyndte det netop i år for 150 år siden.

Pionertiden

Når du træder ind i udstillingen, stifter du indledningsvis bekendtskab med telegrafen i sin vorden. Mange spændende historier udspringer sig i årtierne op til midten af 1800-tallet, hvor opdagelser og opfindelser skabte grundlag for udviklingen af en elektrisk telegraf bestående af elektriske signaler, apparater og kabler. Se eksempelvis William Cooke og Charles Wheatstones fem-nåls visertelegraf, og prøv kræfter med den – digitalt naturligtvis. Historien fortsætter med fortællingen om Samuel Morse og transmissionen af de første prikker og streger mellem Washington og

Den danske fregat, Tordenskjold, blev benyttet af Store Nordiske Telegraf-Selskab til kabeludlægningen i Sydøstasien mellem Hong Kong, Shanghai, Nagasaki og Vladivostok. Hjemvendt efter 666 dages succesfuld ekspedition blev besætningen hyldet i København. Maleri af Vilhelm Andersen, 1919. Tilhører GN-Store Nord. Foto: Jan Friis.

Baltimore d. 24. maj 1844. Åbnin-gen var begyndelsen til anlæg af et stort antal telegraflinier i Nordamerika og Europa. De første net var skabt. Kun vandene adskilte dem, men ikke længe!

De store spring

I 1851 var verdens første søkabel blevet lagt under den engelske kanal. Dette var startskuddet til anlæggelsen af den første danske linie, hvor bælteerne skulle passeres (læs mere herom på siderne 3-4). Danmark var koblet på et hastigt voksende europæisk net.

Absolut risikovillig kapital og store visioner var i høj grad med til at realisere drømmen om at forbinde Europa med Nordamerika med et søkabel allerede i 1858. Glæden – og funktionaliteten – varede imidlertid blot en måned.

Drømmen om at krydse Atlanterhavet led dog ikke skibbrud med fiaskoen. I 1866 blev den realiseret på ny og bestyrkede de fi-

nansielle bagmænd og brugere i troen på de fremtidige muligheder.

Erhvervsmanden C. F. Tietgen dannede i 1869 Det Store Nordiske Telegraf-Selskab, der i de efterfølgende årtier kom til at stå bag anlæg og drift af forbindelser til Norge, Sverige, Finland og Rusland – og i sidste ende helt til Japan og Kina. Danmark blev således et knudepunkt i et verdensomspændende telegrafnet, der nåede jorden rundt med forbindelsen på tværs af Stillehavet i 1906.

De mange fantastiske historier om verdens første Internet kan ikke mindst opleves i kraft af museets store skat af originale genstande samt spektakulære lån fra ind- og udland. Dertil kommer et enormt billedmateriale og en række nyudviklede digitale input.

Udstillingen „ONLINE – 150 år på nettet“ kan opleves på Post & Tele Museum, 4. sal, i perioden 3. februar – 19. september 2004.

Storebæltskablet landes på Sprogø. Kopi efter maleri af C. F. Sørensen, 1856. Blandt de siddende personer er kaptajn Lehmann, der sender Danmarks første „undersøiske“ telegram til Knudshoved. Post & Tele Museum.

Stilfærdig start – og dog en succes

Af Eva Wistoft Andersen

Den 2. februar 2004 er det 150 år siden den første danske telegraflinie åbnede. Åbningen fik ikke den store opmærksomhed fra pressen. Men andre havde store forventninger til telegrafen. En af dem var H. C. Andersen.

Menneskene rykkes nærmere sammen

„Jeg følte mig saa underligt overvældet af Opfindelsens Storhed; det var, som stod jeg under Vingeslaget af en uendeligt mægtig Aand ... Jeg føler og seer en uendelig Kjærlighed hos Gud ogsaa i hvert nyt Indblik, han forunder os i Naturlovene og Naturkræfterne, og den høie Magt han derved skjænker Menneskeheden ...

Det Materielle vi vinde [er] dog ligesom et Bjælkeværk, der rejses for Aandens Bygning; Menneskene rykkes nærmere sammen; Ideerne veksles lettere, vi blive mere et Folk, een Aandens Stat.“

Sådan skrev en begejstret H. C. Andersen til sine venner i 1853. Telegrafdirektøren, Peter Faber, havde demonstreret den første danske telegraflinie for ham. Linien var endnu ikke åbnet officielt, men strækningen mellem København og Helsingør var færdig og blev benyttet til oplæring af telegrafister.

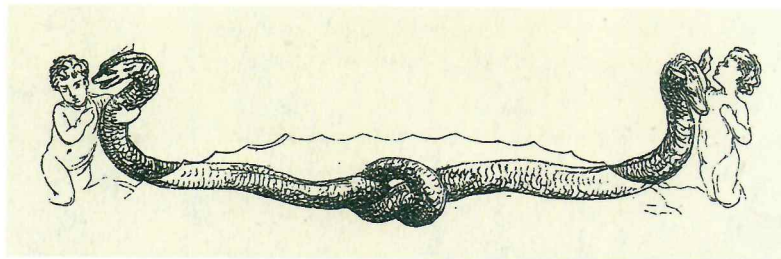
Øresundslinien

Den første danske telegraflinie, Øresundslinien, skulle åbne den 1. februar 1854. Linien forbandt Helsingør med Hamburg, og den gjorde Danmark til en del af et stadig voksende europæisk telegrafnetværk. Man kunne måske have

forventet, at pressen ville have vist stor interesse for telegrafen og en gryende kommunikationsrevolution. Men nej. 30. januar 1854 blev en officiel bekendtgørelse om åbningen trykt, men ikke andet. At åbningen så tilmed måtte udsættes til den 2. februar på grund af et jordskred mellem Haderslev og Åbenrå indgød ikke just den store respekt.

Børnesygdomme

Telegrafen havde da også sine børnesygdomme: Linien var blevet anlagt med nedgravede kabler. Selv om kablerne havde været dyre og mere besværlige end luftledninger, vurderede anlægsschefen, kaptajn Lehmann, at luftledninger ville være for udsatte for hærværk. Men det viste sig, at der ofte trængte fugt ind i de nedgravede kabler, så forbindelsen svigtede. Når det

H.C. Andersen gav i 1871 sin fascination af telegrafen udtryk i sit eventyr *Søslangen*. Heri må fiskene i Atlanterhavet modvilligt tage imod en ny indbygger, „Den store Søslange“, telegrafkablet mellem England og Amerika. Tegningen er udført af Lorenz Frølich.

skete, gik et stort arbejde i gang med at lokalisere fejlen, grave kablet op og reparere det.

Øresundsliniens akilleshæl var Storebælt. Her havde man i 1853 udlagt et søkabel. Hvis det blev beskadiget, ville en reparation tage flere uger, og imens ville telegrafen have mistet sin største force: Hurtigheden. Uheldet var ude allerede to uger efter åbningen. Et skibs-

anker rev kablet over, og i seks uger lå linien død. Derfor var det en væsentlig opgave telegrafdirektør Peter Faber at udbedre telegrafnettet. Løbende fik han udskiftet jordkablerne med luftledninger. Men indtil 1860, da der blev nedlagt et reservekabel under Storebælt, måtte telegrafisterne krydse fingre for, at netop denne del af forbindelsen ikke blev afbrudt.

En succes

Trods startproblemer blev telegrafen hurtigt en succes. Informationer, der før var flere uger om at nå frem, indløb nu via telegrafen på ganske kort tid, hvilket ikke mindst var til gavn for pressen og handelsstanden. Succesen førte til krav om flere telegraflinier fra dem, der ikke nød godt af Øresundslinien. I flere byer kunne man ikke vente på, at Statstelegrafen udvidede sit net, og der blev derfor rejst penge til anlæg af private linier.

I de første 25 år blev det danske telegrafnet udvidet fra 530 km til 2800 km. Antallet af stationer steg fra ni til 200. Begejstringen for telegrafen var ikke, som hos H. C. Andersen, grundet i filosofiske overvejelser om større mellemfolkelig forståelse, men i ren og skær praktiske og profitable forhold. Ville man være med, måtte man tage del i fremskridtet. Og fremskridtet var telegrafen.

Telegrafen – fredens instrument?

Af Søren Frilander

„Det er umuligt at gamle forhold og fjendtligheder stadig vil kunne eksistere, når et sådant apparat er blevet skabt til gensidig udveksling af tanker mellem alle klodens nationer“ skrev Charles Briggs i 1858.

Lige fra telegrafen blev opfundet, blev den set som et fredsskabende instrument. Forestillingen var, at telegrafien ville forene verdens nationer i ét globalt fællesskab, hvor ideer, holdninger og følelser frit kunne udveksles. Mere kommunikation var bedre kom-

munikation. Mange mente, at der i fremtidens globale samfund ikke ville være plads til demagoger, tyranner og diktatorer. Telegrafen blev et symbol på en generations optimistiske tro på en verden formet efter vestligt forbillede, hvor telegrafien på en gang ville oplyse, skabe velstand og fred.

Drøm og realitet

Drømmen var fred. Realiteten var, at telegrafen muliggjorde en langt højere grad af direkte kontrol over selv de fjerneste afkroge af lande og imperier. I krig kunne forsvar og angreb koordineres over lange afstande, og telegrafen blev herved et våben, som stater brugte til at bekæmpe hinanden med. På paradoks vis blev telegrafen, der op-

rindeligt blev hyldet som fredens budbringer, nu også brugt til at undertrykke, kontrollere og bekri-ge mennesker.

Den globale kommunikation, som fulgte i kølvandet på telegrafen, skabte ikke en mere fredelig verden. Telegrafen fandt i stedet sin plads blandt de mange opfindelser, der kan anvendes positivt såvel som negativt, og som ikke kunne forhindre, at det 20. århundrede blev verdenshistoriens hidtil blodigste.

Internettet og fred i det 21. århundrede

I 1997 skrev Tor Nørretranders, at internettet er „et system, der binder hele planeten sammen i et gigantisk netværk, som man må forestille sig,

at eftertiden vil opfatte som den mest effektive fredsbevarende foranstaltning i historien“.

Drømmen om, at fred kan opnås gennem kommunikationsmidler, lever stadig i bedste velgående. Nu er det blot ikke længere telegraferne, vi sætter vores lid til, men et andet globalt kommunikationsværk, nemlig internettet. Mange mener, at den frie adgang til og udbredelse af informationer via internettet fører til spredning af demokrati, fred og frihed. Visionen er den samme som for 150 år siden.

Drømmen lever stadig. Motiv fra Peace Through Communication Technologies hjemmeside. En non-profit organisation, der bl.a. ser udbredelsen af kommunikationsteknologierne som et middel til at fremme global harmoni og fred. Web-adresse: www.peacetour.org/about.html.

Ude af kontrol

Der er mange ligheder mellem det 19. århundredes telegrafnetværk og internettet i dag, men også nogle afgørende forskelle. Den vigtigste er måske, at internettet er et langt mindre kontrollerbart medie end telegraferne nogensinde var. De forskellige landes telegraftjenester var oftest ejet eller kontrolleret af staten, som havde magten til at censurere og endda lukke dem. Noget sådant er simpelthen ikke muligt med internettet. Her kan der hentes og bringes information om hvad som helst, når som helst og hvor som helst – for dem som har adgang vel at mærke.

Det nye er derfor, at det er blevet langt sværere for selv de mest undertrykkende stater at nægte sin befolkning adgang til informationer. Men spørgsmålet er stadig, i

Den amerikanske transkontinentale telegraflinie åbnede i 1861. Fredsenglen går på telegrafråden med håbet om, at den nye telegraflinie vil bringe fred og velfærd i det borgerkrigsramte Amerika. National Library of Medicine, USA.

hvilken grad adgangen til information fører til fred. På internettet kan der trods alt hentes informationer om alt fra hadsk nationalisme og terrorisme til fremstillingen af giftgas og andre masseødelæggelsesvåben. Dette er en form for kommunikation, der hverken fremmer fred eller forståelse. Derfor er internettet sandsynligvis ikke i sig selv en fredsskabende faktor. Ligesom det var tilfældet med telegraferne, er det nok snarere et værktøj, der kan bruges positivt såvel som negativt.

To inspire
World Peace
Through
the benevolent uses of
Technology

Den gamle postvej ved Skara i Sverige snor sig forbi „Lumbers hög“, som efter traditionen skal være gravsted for den første kendte lagmand i landskabet. Graven dateres til slutningen af jernalderen, 400-1050 e.kr. Foto: Ulf Erik Hagberg.

Ad Nordens ældste postveje

Af Hans Runge Kristoffersen

De ligger der endnu, Nordens ældste postveje, og spændende historier knytter sig til dem. Ad Nordens Ældste Postveje er en ny rejsefører, der udkommer 1. april 2004 og indbyder til en anderledes rejse gennem 1600-tallets Norden.

Galger og døde konger

Ad Nordens Ældste Postveje fortæller bl.a. om den danske hovedrute fra København til Hamburg, som for postrytterne tog 51 timer, mens rejsende med ageposten (postvognen) måtte bruge 6 til 7 dage.

Ifølge Almanakken for 1655 afgik posten fra København onsdage og søndage. Postillonen forlod byen gennem Vesterport om aftenen klokken 19 i 1660erne. Så det me-

ste af året var det mørkt, når han mellem Hvessinge og Glostrup passerede Trippendals Galge, hvor der ikke sjældent hang halvt opløste lig. For man lod ligene hænge og rådne, til de blæste ned. Det kan være Trippendals Galge, som den lærde franskmænd P. D. Huet så på sin rejse gennem Sjælland i 1652, og hvor han forundredes over, at „tyve og ulve hænger side om side“.

Domkirken i Roskilde var i 1600-tallet som nu et mål for alle, der rejste gennem byen. Den store kirke er meget smuk med to tårne på den vestre side og et mindre bagved på korskirken, og, fortsætter von Werdum i sin rejsebeskrivelse fra 1673, „taget er helt af kobber; her ligger Danmarks konger begravede. Frederik d. 2dens og Christian d. 4des gravkapeller på sydsiden af kirken er overordentlig prægtigt byggede; Frederik d. 3die ligger op ad nordsiden og Castrum doloris stod endnu på hans grav. I denne

kirke er der også et smukt orgel og kongens stol er meget pynteligt forarbejdet. I øvrigt lå der også mange gamle ligstene over konger overalt derinde“.

Rundt om Den botniske Bugt og over Dovre Fjeld

Europas længste postvej gik fra Stockholm nord om Den botniske Bugt til Åbo. Posten blev sendt med postbønder, der i en 3.000 km lang stafetkæde med 112 skiftsteder undervejs uden ophold, dag og nat, sommer og vinter bragte posten frem. I de første mange år var postvejen kun en ride- eller vandresti, men efterhånden blev den udvidet til kørevej. For øvrigt skulle postbønderne „allesteder så vidt muligt bruge genveje og ikke gå ad snoede landeveje“. Så længe posten var gående, skulle postbønderne sætte stiger op over gærder. Den ridende post fulgte lettest landevejen, men kunne skyde genvej

over frosne marker og vandløb om vinteren.

Hvor det er muligt, overlader rejseførerer ordet til 1600-tallets rejsende. Fra Christian V's Norgesrejse i 1685 gengives denne beskrivelse af strækningen over Dovre: „Denne Dags Reyse var vel den besværligste og farligste, som paa den gandske Reyse formedelst de mange farlige Klipper at passere var“. Vårstigen, i den trange Drivdalen, ligger flere hundrede meter oppe på dalsiden. Delvis hugget ind i fjeldet og uden rækværk var den i 1600-tallet på enkelte strækninger så smal, at to ryttere knapt kunne passere hinanden. I 1860, længe efter at Vårstigvejen var blevet udvidet til kørevej, beskrev digteren Åsmund O. Vinje vejen som „... den værste og stygste landevej, jeg nogensinde har færdedes ad. Det er rent utroligt, at Folk kunne køre der og at ikke hver anden mand blev slået ihjel af sten og skred eller sejlede i afgrunden i sne og pløre efterår og forår og Uvejrs Tider“.

Finsk postbonde fra 1600-tallet. Til postkarlenes udstyr hørte et stofknytte eller en skindtaske til posten og et særligt postskilt på brystet for at angive officiel status, et posthorn til signalering samt et våben, i begyndelsen et spyd, mod vilde dyr og andre angribere.
Foto: Jaakko Savolainen, Postmuseum, Helsinki.

Farverige bekendtskaber

Også nogle af de personer, som en 1600-talsrejsende kunne møde undervejs, kan læseren stifte bekendtskab med i *Ad Nordens Ældste Postveje*. F.eks. Martin Luthers efterkommere, der var postmestre i Horsens, eller Christian Hansen Ernst, der blev udnævnt til postmester i Kragerø i 1681.

Sidstnævnte var mørklødet som sine afrikanske forfædre. Det hed sig, at Gyldenløve som ambasadør i London ved Charles II's letsindige hof i midten af 1660'erne fik lyst til at have en negertjener ligesom andre fine herrer i verdensbyen. Gyldenløve tog derfor Ernst med hjem til Norge som sin per-

På dette maleri af Ulrik Frederik Gyldenløve ses også hans tjener og senere postmester i Kragerø, Christian Hansen Ernst. Kunstneren er ukendt. Maleriet tilhører Eidsvollsmindet.

Foto: © O. Væring Eftf. A/S.

sonlige tjener. En af tjenerens opgaver var at arrangere romantiske møder mellem Gyldenløve og de damer, som han havde kastet sine øjne på. Efterhånden blev Gyldenløve imidlertid træt af sin tjener og skaffede sig af med ham ved at give ham et embede, postmesterstillingen i Kragerø. Der har Christian Hansen Ernst antagelig fortsat truffet aftaler med smukke kvinder, men nu på egne vegne. Den 17. august 1694 blev han ifølge traditionen dræbt af en rivaliserende bejler i Knivstikkersmauet i Kragerø.

(Næsten) sikker post i en usikker tid

Norden var i 1600-tallet et usikkert område med talrige krige og deraf følgende vold og plyndringer. Men vejene var sikre for posten. Alle uregelmæssigheder i posten skulle indberettes, og vi kan slutte af indberetninger fra hele Norden, at der kun forekom få overfald på posten på den tid. Et enkelt overfald fik dog dødelig udgang. Det skete på vejen over Hallandsåsen, der var en af de sværest fremkommelige og farligste veje i Sverige. Den var sandt, bakket og svær at køre på, og desuden var de tætte skove tilholdssted for allehånde røverbander. I 1664 blev postbonden og kaptajn-

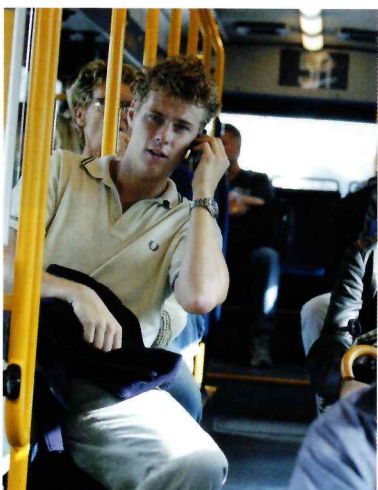
løjtnant Stake, der rejste med ham, dræbt her.

Da postbonden og Stake blev fundet, havde kaptajnløjtnanten en finger i munden, som han havde bidt af røveren under kampen. Dagen efter drabet gik kronens befalingsmand i Öster Karup med hånden i bind. Han var, påstod han, faldet på en trappe og havde kvæstet fingrene. Derefter forsvandt han fra Öster Karup og var ikke siden at finde. Han havde for øvrigt gennem tjenesten fuld indsigt i, hvad posten førte med sig.

En rejse rig på oplevelser – også i dag

Ad Nordens Ældste Postveje er på ca. 250 sider og rigt illustreret. Den trykkes i fem forskellige sprog: dansk, svensk, norsk, finsk og engelsk. Bogen udgives den 1. april 2004, og prisen er ved bestilling inden denne dato 250,00 kr. Efter 1. april er udsalgsprisen 295,- kr. Ved postordre tillægges forsendelsesomkostninger på 65,00 kr.

Bogudgivelsen følges op af en fotoudstilling på Balkonen, 1. sal, i perioden 6. april – 17. oktober 2003. Her præsenteres højdepunkter på vore dages rejse ad 1600-tallets nordiske postveje.

Mobiltelefoner i det offentlige rum. Fotos: Sara Skytte.

Mobildillen

Fotoudstilling i Café Hovedtelegrafan og museets balkon

Af Malene Iwersen

Hvor man end sig vender hen, så er de der. Mobiltelefonerne. Det kan godt være, at „Polle fra Snave“ ikke kunne hitte ud af det, men går man bare en tur op og ned ad Strøget i København, tyder intet på, at danskerne har svært ved at hitte ud af at anvende de små mobile telefoner.

En indsamling

I telefonens barndom var brugen af telefonen en privat sag, som foregik bag hjemmets fire vægge; Den var til vigtige beskeder og ikke til sniksnak. Meget har ændret sig

siden da – ikke alene på den tekniske side, men også i selve brugen af telefonen. I sensommeren 2003 tog Post & Tele Museum ud i byen for at dokumentere mobiltelefonbrugerne af i dag. Hensigten var at belyse forbrugernes adfærd i lyd, skrift og billede.

I første halvår af 2003 var der 4,5 millioner mobil-telefonabonnenter og taletidskortbrugere i Danmark, og det er et lille udsnit af disse, som museet præsenterer på balkonen og i Café Hovedtelegrafan. Med hjælp fra fotograf Sara Skytte har vi indfanget alle de velkendte situationer fra vores dagligdag, og de telefonerende er der alle sammen: De fnisende unge piger, de seje drenge, cafégæsterne, for-

retningsmændene, børnefamilierne, de dumdristige cyklister og de elegante damer.

Mobilen er løs

I takt med at alt omkring os er blevet effektiviseret, er hverdagen og kommunikationen også blevet det. Vi skal have styr på hinanden og vide, hvor vi er til enhver tid. Dermed har vores forståelse af vigtige beskeder også ændret sig, og det er blevet helt naturligt lige at ringe og sige, at man bliver fem minutter forsinket. Telefonen har sprængt sin snærende ledning og er for alvor sluppet løs i det offentlige rum.

Udstillingen kan ses i tidsrummet 20. januar – 14. marts 2004.

Storm i Caféen

Af Birgitte Agersnap

„Det er svært at spå – især om fremtiden“ sagde Storm P. Ikke desto mindre kan man genkende meget fra hans tegninger i nutidens kommunikationsbillede. Om kort tid udstilles nogle af hans Dagbogsblade om post & tele i Café Hovedtelegraf.

Mobiltelefon anno 1943

Han var kabaretkunstner, skuespiller, maler, illustratør, forfatter, animator; Den folkekære multikunstner, som med sine satiriske bid og billeder af ord og enkle streger vendte sig mod tidens moderne kunstopfattelse. Men det er nok som blad- og serietegner, man bedst kender Robert Storm Petersen (1882-1949). Mere end 60.000

„Kædebreve florerer atter“. Tilhører Storm P. Museet.

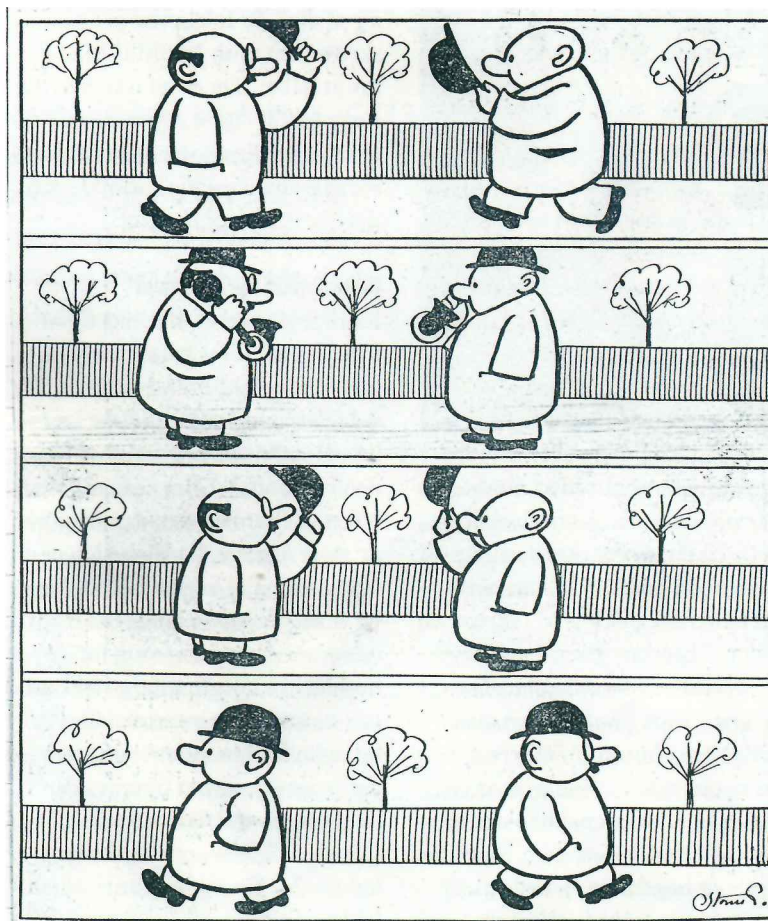
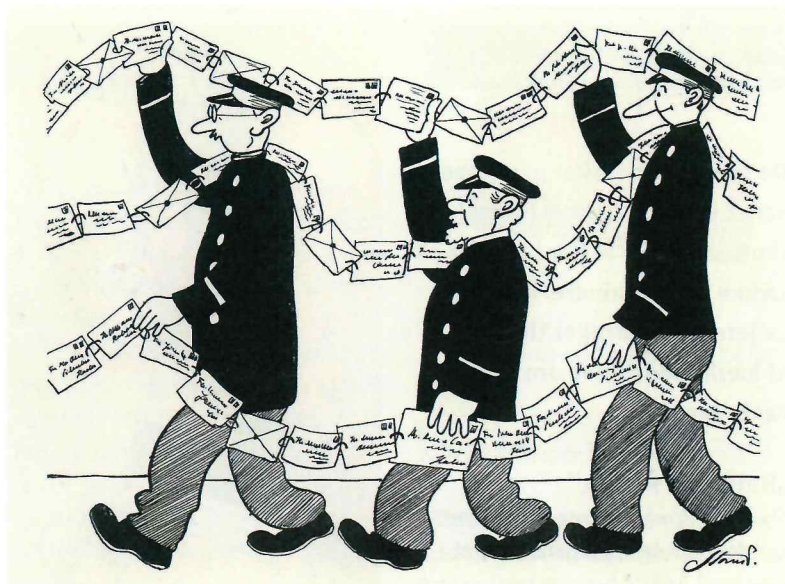
bladtegninger blev det til. En stor del af dem var de såkaldte Dagbogsblade, som han siden 1917 tegnede til dagbladet B.T. Det er

flere af disse, som kan ses i Café Hovedtelegrafens kommende udstilling. I tegningerne, som er blevet til i årene 1938-1945, kommenterer Storm P. tidens bevægelser inden for post og tele, han løser problemer med sine sindrige, mekaniske opstillinger – og han spår mobiltelefonens komme.

Satire og kritik

For Storm P. var tilværelsens tragikomiske meningsløshed en væsentlig kilde til inspiration. Ofte lægger han humoren og satiren i munden på de mennesker, der står uden for samfundet eller blot er langt fra magtens elite. Han kritiserer det sorgløse blik på tilværelsen, og han peger på faren ved at falde kritikløst på halen for den moderne udvikling. Som i en af udstillingstegningerne, der viser et *Apparat til brug ved frankering af breve*. Der skal blot fire mænd til at sikre, at frimærket er skridsikkert fasttrykt! Snarere end klassisk kunster var han samfundskritiker, der ville have os til at se.

Udstillingen, der kan ses i dagene 16. marts-13. juni 2004, er blevet muliggjort ved beredvillig hjælp fra Storm P. Museet.

Mobiltelefon anno 1943. „Fremtidens Telefoner bliver nemmere og billigere“, Dagbogsblad fra den 29. marts 1943. Tilhører Storm P. Museet.

Du er bare for lækker!

Af Birgitte Agersnap
og Sune Christian Pedersen

De fleste mennesker kan opbevare deres kærlighedsbreve i en skuffe. Ganske få har brug for sække og containere. Rigtige „stjerner“ modtager titusindvis af kærlighedsbreve om året. Fanbreve.

„Return to sender“

Da Elvis Presley tjente i den amerikanske hær og var udstationeret i Tyskland, måtte hærens postsystem sortere lige så meget post for denne ene soldat som for 2-3 bataljoner. „Dagligt måtte postfolkene håndtere to til fem postsække til Elvis alene“, beretter hans sergent, Ira Jones. Mens han tjente i hæren, ansatte Elvis folk til at sortere og besvare de enorme mængder post, han modtog. Hjemme i Graceland modtog han omtrent 5.000 breve om ugen, og i hans studie, RCA, strømmede fanbrevene også ind. Alt i alt over 30.000 breve om måneden, år efter år.

Også vore dages stjerner inden for film-, pop- og sportsverdenen modtager fanbreve i stor stil. Mange unge stjerner bliver bevidst „designet“ til at vække stormfulde forelskelser i navnlig det unge publikum. For stjernerne og deres selskaber er det en lukrativ forretning, når der skal sælges plakater, postkort og anden merchandise. For deres unge fans giver det spændende muligheder for at eksperimentere med de store følelser og formulere de svære ord i trygge og uforpligtende rammer.

Fanbreve i „Din for evigt“

I temaudstillingen „Din for evigt“ kan man - med venlig tilladelse fra brevskriverne - se og læse et udpluk af fanbreve til den mandlige danske popstjerne Jon. De unge

Et nærbillede af et par af Jons fanbreve. Foto: Jan Friis

fans er typisk mellem 11 og 17 år. Brevene viser en imponerende kreativitet. Hvert eneste brev har taget timer at skrive. De er sirligt dekorerede, forsynede med klistermærker og indeholder små gaver til stjernen: bamser, smykker, hjerter – sågar et par trusser har fundet vej til stjernens bord. „Det var mig, der gav dig en flaske Fishermans i julegave“, afslører en pige.

Alle breve er rene kærlighedserklæringer til stjernen. Her er forelskede digte og mere eller mindre skjulte invitationer til at mødes. En pige inviterer til sin konfirmation og forsikrer, der er overnatningsmulighed i huset. „Du har tændt mit bankende pigehjerte“, skriver en anden: I brevene gives der udtryk for stormende forelskelser. „Før vidste jeg ikke, hvad kærlighed var“, skriver en. Flere af brevskriverne gør meget ud af at beskrive situationen til koncerten, i håb om at han vil kunne huske dem. Som den pige, der begejstret fortæller: „Jeg kunne næsten ikke trække vejret, da

jeg så dig“. Er følelserne gengældte, skriver Jon mon en SMS? Man har lov at håbe: „Du er vel ikke forelsket i mig, vel?“ – og at drømme: „Hvis vi var 17, ville vi gøre alt for at komme sammen med dig“, som de solidariske veninder bedyrer.

Romantik og længsel

Kærlighedsbrevet til idolet er en forlængelse af en århundredgammel vestlig tradition. Fra højmiddelalderen blev den høviske kærlighed skabt som en forløber for den romantiske. Her er netop den elskedes fjernhed det, der ansporer de store følelser. Kærligheden er en sublimering af begæret mod den uopnåelige. Middelalderens troubadourer digtede og sang for de uopnåelige borgfruer, og 1800-tallets romantikere sværmede i skrift og digte for hinanden – ofte var det langt sværere at opretholde følelsen, når man mødtes „IRL“ („In Real Life“), som netdaterne kalder det. Kærligheden trivedes bedst i fantasien.

Det bedste kærlighedsbrev

I en rød postkasse i udstillingen „Din for evigt“ har besøgende kunnet aflevere deres kærlighedsbreve og deltage i en konkurrence om det bedste af slagsen. Det er der kommet mange gode breve ud af, som rent ud har hensat dommerkomiteen i en tilstand af svimmel og beruset højstemthed. Suk, al den kærlighed! Nå, men vinder blev Susanne Messell med denne kærlighedserklæring:

„Kære dejlige og dumme Lars –
For 35 år siden, da dit hår var meget længere end nu, elskede jeg at holde om din nakke og mærke dit hår kil-dre mine fingre.

For 35 år siden kunne du se på mig tværs gennem et lokale – og jeg mærkede mine knæ blive bløde og mine underarme prikke af fryd.

For 35 år siden sagde du – mens du holdt om mig – „jeg tror, vi to bliver gamle sammen!“

– ja, det ser da sådan ud.
Og du kan stadig gøre mine knæ bløde.

Kærlig hilsen & kys, Sanne“

Tillykke Susanne! Præmien på tre flasker god rødvin er fremsendt.

Jeg samler på

Af Birgitte Wistoft

Fantasy figurer, telekort og sjove flasker var blandt emnerne for børns hjemmesider, som Post & Tele Museum i december 2003 præmierede med priser fra 500 kr. til 5.000 kr.

Museet udskrev i efteråret 2003 en landsdækkende hjemmesidekonkurrence for skoleelever i 4.-7. klasse. Mange meldte sig, 20 grupper og enkeltpersoner gik i gang, og seks hjemmesider nåede igennem nåleøjet til præmiering.

De færdige hjemmesider er blevet bedømt i to kategorier, en „tek-nisk“ og en „personlig“. Det blev otte stolte drenge i alderen 12 til 14 år, der den 17. december mødte op på museet med familie og venner for at modtage diplomer og kontante præmier fra museet samt rosende ord fra overdommeren, IT koordinator og webudvikler Chri-

1. række fra venstre: Lukas Beraki, Lewis Wallance, Bjørn Friese, Alexander Fehmerling, dommer Christian Ertmann-Christiansen; 2. række fra venstre: Magnus Havgry, Thomas Dybdahl Ahle, Magnus Hunov. En af vinderne, Roar Christensen, var fraværende.

stian Ertmann-Christiansen fra Kulturnet Danmark.

Museets pædagog, Pedro Jensen, fortalte de fremmødte forældre og kammerater lidt om ideen bag konkurrencen og det hjemmesideværksted, museet har haft i gang i den anledning: At få børn til at lave hjemmeside om noget de samler

på og brænder for og på den måde lade dem prøve kræfter med inter-netteknologiens muligheder for formidling af et emne med museal relevans. Og det er der kommet flere sjove og fantasifulde bidrag ud af.

Vindernes hjemmesider kan ses på www.teponia.dk.

DET SKER PÅ POST & TELE MUSEUM:

Frimærkeudgivelser

26. marts 2004 markeres Kunstakademiets 250-års jubilæum med et særfrimærke af Stine Eskelund Ellinge og Sarah Buhl Bjelke.

Samme dag bliver nordisk mytologi tema for en fælles nordisk serie, som også omfatter udgivelser i Norge, Sverige, Finland, Island, Færøerne, Grønland og Åland. Kim Bjørnholts to danske frimærker viser guden Heimdal og gudinden Gefion.

Til 13. juni 2004

Din for evigt

– kærlighed på skrift

Post & Tele Museum viser et unikt udvalg af kærlighedserklæringer gennem tiderne. Udstillingen er en enestående lejlighed til at se en sjælden samling af private kærlighedsbudskaber i form af breve, e-mails, chats og sms mellem almindelige danskere. Se omtalen på siderne 10-11.

I udstillingens afsnit om uopnåelig kærlighed får følelser og drømme om Jon lov til at blomstre uhæmmet i fanbrevene. Foto: Jan Friis.

Fra 3. februar. 2004

ONLINE – 150 år på nettet

Nutidens chat, stress, kærlighed online og museskader er slet ikke nye fænomener. I de gode gamle dage kaldte man dem blot noget andet. I anledning af telegrafens 150 års jubilæum i Danmark fortælles historien om den tidlige elektriske kommunikations globalisering set i forhold til vore dages internet. Se omtalen på siderne 2-5.

Fra 6. april 2004

Ad Nordens ældste postveje

En fotoudstilling om en kulturhistorisk rejse ad 1600-tallets nordiske postveje. Se omtalen på siderne 6 og 7.

Café Hovedtelegrafen

20. januar-14. marts 2004

Mobildillen

Sara Skyttes fotos af mobiltelefonens brug i det offentlige rum. Se omtalen på side 8.

Fra 16. marts 2004

Storm i caféen

Dagbogsblade af Storm P. om post og tele i årene 1938-45. Se omtalen på side 9.

For børn og unge

Hele tiden

Kom og lav din egen hjemmeside under kyndig vejledning. Museets hjemmesideværksted er åbent hver onsdag kl. 14-20 og hver lørdag kl. 13-17.

MUSEUMS posten

NR. 1 / JANUAR 2004

Udgivet af:

©Post & Tele Museum

- en fond stiftet af

Post Danmark A/S og TDC A/S.

Redaktion: Birgitte Wistoft (ansv.)
Erik Jensen

Layout: Finn Evald

Repro og tryk:

Holmen Center-Tryk, Holbæk

MuseumsPosten udkommer fire gange årligt og tilsendes gratis ved henvendelse til museet. Næste nummer udgives i april 2004.

Oplag: 36.000

ISSN 0909-1920

Forsiden: „Det globale net“ er udført af kunstneren Kit Kjærbye og kan ses som en del af udstillingen ONLINE. Foto Jan Friis, Digital Studio.

Adresse:

Post & Tele Museum

Købmagergade 37

Postboks 2053

1012 København K

Tlf.: 33 41 09 00

E-mail: museum@ptt-museum.dk

www.ptt-museum.dk

Åbningstider:

Museet

Tirsdag-lørdag kl. 10-17,

onsdag dog kl. 10-20,

søndag kl. 12-16. Mandag lukket.

Café Hovedtelegrafen

Købmagergade 37, 5.

Tlf. 33 41 09 86

Samme åbningstider som museet, men køkkenet lukker en time før museets lukketid og er også lukket kl. 16-17.30 på onsdage.

Studiehuset

Valkendorfsvej 9

Tlf. 33 41 09 00

Åbningstid:

Tirsdag-fredag kl. 10-15 samt den første lørdag i måneden kl. 10-15.